עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פ"ח מהל' שכירות הלכה ג סמג עשין פ טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף א:

עה ב טוש"ע ח"מ סי' שצ סעיף ח ועיין מיי' פ"ד מהל' נזקי ממון הלכה י ובהשגות ובמ"מ ובל"מ:

עו ג מיי' פ"ז מהלכות נזקי ממון הלכה א סמג עשין סו טור ש"ע ח"מ שם סעיף א:

עז ד מיי' שם הלכה ג ועיין בהשגות ובמ"מ ובל"מ סמג שם:

דאמר [א]שוכר כשומר חנם דמי ליתני חוץ משומר חנם והשוכר ואי כר"י דאמר שוכר כנושא שכר דמי ניתני חוץ משומר חנם וכולן במועדין פטורין לענין כופר אמר רב הונא בר חיננא הא מני ר"א היא דאמר אין לו שמירה אלא סכין ולענין שוכר סבר לה כר"י דאמר שוכר כנושא שכר דמי אביי אמר לעולם כר' מאיר וכדמחליף רבה בר אבוה ותני [ב]שוכר כיצד משלם ר"מ אומר [א]כשומר שכר רבי יהודה אומר כשומר חנם א"ר אלעזר מסר שורו לשומר חנם הזיק חייב הוזק פטור אמרי היכי דמי אי דקביל עליה שמירת נזקיו אפילו הוזק נמי ליחייב ואי דלא קביל עליה שמירת נזקיו אפילו הזיק נמי ליפטר אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקיו והכא במאי עסקינן [ג]כגון שהכיר בו שהוא נגחן וסתמא דמילתא דלא אזיל איהו ומזיק אחריני קביל עליה דאתי אחריני ומזקי ליה לדידיה לא אסיק אדעתיה:

מתני' [ד]קשרו בעליו במוסרה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק אחד תם ואחד מועד חייב דברי ר"מ [ה]רבי יהודה אומר [ב]תם חייב ומועד פטור שנאמר [1]ולא ישמרנו בעליו ושמור הוא זה ר"א אומר אין לו שמירה אלא סכין:

גמ' מאי טעמא דר"מ קסבר [ו]סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי ואמר רחמנא תם ניחייב דניבעי ליה שמירה פחותה הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד דנבעי ליה שמירה מעולה ויליף [ז]נגיחה לתם נגיחה למועד ר"י סבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימי אמר רחמנא תם נשלם דניבעי ליה שמירה מעולה הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד דנעביד ליה שמירה מעולה [ח]הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מיעט הכתוב לשמירה מעולה וכי תימא נגיחה לתם נגיחה למועד הא מיעט רחמנא ולא ישמרנו לזה ולא לאחר והא מיבעי ליה ללאו אם כן נכתוב רחמנא ולא ישמור מאי ולא ישמרנו לזה ולא לאחר תניא ר"א בן יעקב אומר אחד תם ואחד מועד ששמרו שמירה פחותה פטור מאי טעמא סבר לה כר"י דאמר מועד בשמירה פחותה סגי ליה ויליף נגיחה לתם ונגיחה למועד אמר רב אדא בר אהבה לא פטר ר"י אלא צד העדאה שבו אבל [ט]צד תמות במקומה עומדת אמר רב [י]מועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל אמרי אליבא דמאן אי אליבא דר"מ האמר אחד תם ואחד מועד שמירה מעולה בעי אי אליבא דרבי יהודה מאי אריא קרן שמאל אפילו בימין נמי אית ביה צד תמות ואית ביה צד מועדת אמרי לעולם כרבי יהודה ולא סבירא ליה דרב אדא בר אהבה והכי קאמר כי האי גוונא הוא דמשכחת ביה צד תמות ומועדת

אבל

דאמר שוכר כשומר חנם דמי. בבבא מציעא בהשואל (ד' לה:) ונתני חוץ משומר חנם והשוכר: **ואי כר"י.** היכא דשמרו שמירה פחותה אמאי משלמים כופר האמר ר"י מועד סגי ליה בשמירה פחותה: **ר"א היא דאמר.** במתניתין [לקמן] אין לו שמירה למועד אלא סכין ואפילו שמירה מעולה וכ"ש האי דשמירה פחותה נטריה ומשום הכי משלמין כופר ולענין דמי שור נמי חייבין דעליהן לשומרו שמירה מעולה הואיל ונושאי שכר הן. ובדנטריה שמירה מעולה לא מצי מוקים לה אפילו כר"א דאע"ג דלענין כופר חייבין דלא סגי ליה בשמירה מעולה לענין דמי שור לבעלים פטורין דהא נטרוהו ומאי הוה להו למיעבד: **וסתמא דמילתא.** שור נגחן כי מקבל איניש נטירותיה עליה למה שהוא מוחזק מקבל עליה דלא לזיק אחריני אבל דלא ליזקוה אחריני לא מסיק אדעתיה שהרי אין שור מתיצב לנגדו מפחדו: **מתני' ונעל בפניו כראוי.** היינו שמירה פחותה דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה לקמן בהכונס (דף נה:): **ולא ישמרנו בעליו.** במועד כתיב מיעט הכתוב לשמירה מועטת כדמפרש בגמרא: **אין לו שמירה.** למועד: **אלא סכין.** ואפילו שמרו שמירה מעולה והפיל הכותל ויצא חייב. ושלש מחלוקות בדבר לר"מ בשמירה פחותה חייב ובמעולה פטור ולר"י בפחותה נמי פטור ולר"א במעולה נמי חייב: **גמ' לאו בחזקת שימור קיימי.** אין אדם משמר שורו כלל אלא מניחו ויוצא: **נגיחה לתם נגיחה למועד.** מגזירה שוה דלבעי נמי תם שמירה מעולה: **סתם שוורים בחזקת שימור קיימי.** אין לך אדם שאינו משמר שורו שמירה פחותה וחייב הכתוב בתם אלמא שמירה מעולה בעי הדר כתב כו': **וכי תימא.** נילף נגיחה נגיחה דתם נמי לסגי ליה בפחותה: **והא.** לא ישמרנו מבעי ליה ללאו כלומר לגופיה דאם לא שמרו שמירה מעולה ליחייב ודרשינן ביה ריבוי אחר ריבוי ומיעוטא דתם מנא ליה: **לזה.** מיעטתי לפחותה ולא לאחר: **אבל צד תמות במקומה עומדת.** דלא סגי ליה בפחותה ומשלם חצי נזק: **אליבא דמאן.** כלומר הא ודאי לענין תשלומין לא אצטריך ליה לרב לאשמועינן דלימין נזק שלם ולשמאל שלא הועד לה משלם חצי נזק דהא כי האי גוונא טובא תנן [לעיל לז.] דאפילו מועד לאדם אינו מועד לבהמה וכ"ש מועד לקרן ימין שהוא צד חזקה שבו אינו מועד לשמאל

בחזקת שימור קיימי. אין הפירוש כההיא דפ"ק (ד' טו.) גבי פלוגתא דפלגא נזקא קנסא דבחזקת שימור דהתם היינו דאין צריכין שימור שאין דרכו להזיק כמו שן ורגל אבל חזקת שימור דהכא היינו שדרך בני אדם לשומרו וסתם עביד להו שמירה פחותה ור"ת גרס בדר' מאיר בחזקת שימור ובדרבי יהודה לאו בחזקת שימור ולפי הגיר' הכי פירושו מאי טעמא דר' מאיר קסבר סתם שוורים בחזקת שימור חשיבי לבעלים שסבורין הבעלים שאין דרכן להזיק ועל כן אינם חוששין לשומרם וטעמא דר"י סתם שוורים לאו בחזקת שימור חשיבי לבעלים וגמרי להו שמירה פחותה ולהך גירסא הוי פירוש חזקת שימור דהכא כחזקת שימור דפ"ק ומיהו בין לר"מ בין לר"י סברי שפיר פלגא נזקא קנסא: **והא** מיבעי ליה ללאו. נראה כגירסת הספרים דגרסי והא מיבעי ליה לגופיה כלומר לריבוי אחר ריבוי: **לא** פטר ר"י אלא צד העדאה שבו. מסברא אומר כן דאטו משום שנעשה מועד גרע ויפטר אפילו מח"נ בשמירה פחותה וא"ת התינח לחומרא דאית לן למימר צד תמות במקומה עומדת מסברא כדפרישית אלא לקולא דאין משתלם אלא מגופו °ואין מעמידין אפוטרופוס מנלן וי"ל הואיל דצריכין אנו לומר צד תמות במקומה עומדת לחומרא ה"ה לקולא ומיהו ליפטר בהודאתו למ"ד פלגא נזקא קנסא לא אמרינן במקומה עומדת °דכיון דאייעד לאו קנסא הוא: **מועד** לקרן ימין. מצינו למימר דדוקא נקט לפי שקרן ימין מזומן להזיק יותר מקרן של שמאל אבל מועד לקרן שמאל כ"ש דמועד לקרן ימין או שמא אין מועד ואורחא דמילתא נקט:

אלא ודאי רב לענין שמירה אשמועינן ואי אליבא דר"מ הא תם ומועד לענין שמירה כי הדדי נינהו. לא גרסינן אי אליבא דר"מ פשיטא ואי גרסינן הכי מפרש אי אליבא דר"מ ולענין שמירה לא אשמעינן רב דהא אין חילוק בשמירתו אלא לענין תשלומין אשמעינן פשיטא דהא כי האי גוונא טובא תנן: **אלא אליבא דר"י.** ואשמועינן רב דאם שמרו שמירה פחותה ויצא והזיק בקרן ימין שהועד לה פטור דמועד בשמירה פחותה סגיא ליה ואם נגח בשמאל חייב דתם לא אמעיט לשמירה פחותה: **מאי אריא קרן שמאל.** דאי נגח בה חייב חצי נזק כי נגח בימין נמי איכא צד תמות ומועדת לחציו פטור ולחציו חייב דהא צד תמות במקומה עומדת ואשכח דהכא נמי חצי נזק משלם ומאי נפקא לן מדרב: **לית ליה דרב אדא.** אלא לגמרי פטר ביה ר"י ואשמעינן רב דכי האי גוונא משכחת צד תמות ומועדת בחד תורא ולענין שמירה דאם שמרו שמירה פחותה והזיק בקרן ימין פטור לגמרי ואם בשמאל משלם חצי נזק:

אבל

מסורת הש"ס

א) [לקמן מ: וש"נ], ב) ב"מ פ: לו. לה: לקמן מ: שבועות מט., ג) לקמן נט: [ועי' תוס' שבת נג. ד"ה קשרה], ד) לעיל לד., ה) [לעיל טו.], ו) [לעיל מד.], ז) [פסחים כג.], ח) [לעיל יח. לט:], ט) [לעיל יח.], י) [לעיל לז.],

תורה אור השלם

1. או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם ישלם שור תחת השור והמת יהיה לו:
שמות כא לו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא פטר כו' דכיון דאייעד לאו קנסא הוא. וכ"כ רש"י לעיל לט ע"א ד"ה שור של חרש ותוס' שם ד"ה אין מעמידין ולעיל מ ע"א תוס' ד"ה ולימא ליה:

מוסף רש"י

דאמר שוכר כשומר חנם דמי. דקא יהיב אגר מלאכתו ולאו נטול על שמירתו (ב"מ פ.). **דאמר שוכר כנושא שכר דמי.** הואיל והנאתו הוא אצלו, אע"פ שנותן שכר פעולתו שומר שכר הוא, דלאי לא יהיב שכר הוי שואל וחייב באונסין, השתא דיהיב ליה אגרא לא הוי שואל והוי שומר שכר (שם). **שוכר כיצד משלם.** דשומר חנם ושומר שכר ושואל כתיבי, שוכר לא כתיב ומיהו דין תנאו לענין גניבה ואבידה פטור או חייב (שם). **קשרו בעליו.** לשור (לקמן נה.). **תם חייב.** דלא סגי ליה בפחותה (שם). **סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי.** שרגילין בנגיחה וצריכין שמירה (לעיל טו.). אם לא יתקתם בעלים שלא יזיקו אינם בחזקת משמרתם מאליהם שלא יזיקו, אלא מזיקין לפי שאין נזיקה דלאו אורחיה הלכך על מרייהו רמיא לנטורינהו (כתובות מא.).